

KRD.P.39.2018.1

Warszawa, dnia 12 sierpnia 2018 r.

Szanowny Pan
dr Jarosław Gowin
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Szanowny Panie Premierze,

W odpowiedzi na pismo ozn. DLP.ZLS.1201.12.2018 z dnia 13 lipca 2018 r., uprzejmie informuję, że Krajowa Reprezentacja Doktorantów przedstawia następujące stanowisko do przedłożonego do zaopiniowania projektu rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie *kredytów studenckich* (projekt z dnia 9 lipca 2018 r.):

Przepis § 3 ust. 1 pkt 2 przewiduje, że wniosek o udzielenie kredytu studenckiego zawiera m.in. informację o innych kontynuowanych studiach albo kontynuowanym kształceniu w szkole doktorskiej. Przepis ten można odczytać jako nakładający obowiązek uwzględnienia we wniosku informacji o „innym” kontynuowanym kształceniu w szkole doktorskiej, podczas gdy zgodnie z art. 200 ust. 7 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (dalej: PSWN) jednocześnie można być doktorantem tylko w jednej szkole doktorskiej

Przepis § 3 ust. 3 pkt 2 lit. e przewiduje, że zaświadczenie, iż wnioskodawca jest doktorantem, zawiera planowany termin zakończenia kształcenia w szkole doktorskiej, podczas gdy zgodnie z art. 204 ust. 1 PSWN kształcenie kończy się złożeniem rozprawy doktorskiej, a termin ten nie jest wskazany w programie kształcenia, lecz w indywidualnym planie badawczym (art. 204 ust. 2 PSWN). Tym samym w chwili wydawania zaświadczenia termin ukończenia kształcenia w szkole doktorskiej może być nieznany, bowiem indywidualny plan badawczy opracowuje się i przedstawia podmiotowi prowadzącemu szkołę doktorską w terminie 12 miesięcy od dnia rozpoczęcia kształcenia (art. 202 ust. 1 PSWN). Krajowa Reprezentacja Doktorantów proponuje zatem, aby zaświadczenie zawierało nie planowany termin zakończenia kształcenia, lecz planowany termin ukończenia realizacji programu kształcenia w szkole doktorskiej.

Najpoważniejszym mankamentem opiniowanego projektu jest fakt, że postanowienia § 11 pozostają w sprzeczności z przepisami ustawy. Zgodnie bowiem z art. 102 ust. 2 pkt 1 lit. a PSWN, kredyt studencki może być częściowo umorzony w przypadku wyróżniającego wyniku ukończenia studiów przez kredytobiorcę, podczas gdy opiniowane rozporządzenie w § 11 przewiduje umarzenie kredytu studenckiego w zależności od zakwalifikowania kredytobiorcy do grupy najlepszych absolwentów. Należy wskazać, że pojęcie uzyskania wyróżniającego wyniku ukończenia studiów nie jest tożsame ze znalezieniem się w grupie najlepszych absolwentów. Regulaminy studiów (jak również regulaminy studiów doktoranckich) zwykle ustanawiają warunki, jakie należy spełnić, aby ukończyć studia z wyróżnieniem. Osoba kończąca studia z wyróżnieniem może nie być zakwalifikowana do najlepszych absolwentów i odwrotnie – osoba będąca nawet najlepszym absolwentem danego kierunku studiów/kształcenia w danej szkole doktorskiej może nie spełnić kryteriów wyróżniającego wyniku ukończenia studiów/kształcenia w szkole doktorskiej. Wszystko zależy od kryteriów przyjętych w obu przypadkach. Przykładowo na niektórych uczelniach uzyskanie wyróżniającego wyniku ukończenia studiów możliwe jest w przypadku znaczących osiągnięć naukowych czy organizacyjnych rekompensujących niewystarczającą średnią ocen, która w przypadku danej osoby może być tak niska, że nie da mu szans na zakwalifikowanie się do grupy „najlepszych absolwentów”, jeśli grupa ta będzie wyłaniana na podstawie tego kryterium.

W uzasadnieniu do opiniowanego rozporządzenia stwierdza się, że *„W zakresie umorzeń kredytu studenckiego przez instytucję kredytującą z tytułu wyróżniającego wyniku ukończenia przez kredytobiorcę studiów albo kształcenia w szkole doktorskiej utrzymane zostały istniejące rozwiązania”*. Minister utrzymał zatem dotychczasowe zasady umarzania kredytów na poziomie wykonawczym, jednak zignorował fakt, że zmieniły się w tym zakresie przepisy ustawy określające przesłanki umorzenia. O ile bowiem ustawa o pożyczkach i kredytach studenckich w art. 10 ust. 2 przewidywała otwarty katalog przesłanek umorzenia, a wśród nich wskazywała – w pkt 4 – „dobre wyniki ukończenia studiów”, to zastępująca ją PSWN katalog ten zamyka, a w enumeratywnie wyliczonych przesłankach w art. 102 ust. 2 pkt 1 lit. a wprost uzależnia możliwość umorzenia kredytu studenckiego nie od „dobrych wyników”, lecz od „wyróżniającego wyniku”. Nie sposób dojść do interpretacyjnego wniosku, że mimo tak wyraźnej zmiany ustawowych przesłanek umorzenia kredytu wolą ustawodawcy było, aby zasady umarzania pozostały takie same, czego próbuje w opiniowanym projekcie dokonać Minister. Świadczy o

tym także fakt, że prawodawca doskonale odróżnia pojęcie wyniku dobrego i wyniku wyróżniającego – posługuje się tymi terminami konsekwentnie w różnych aktach prawnych ze sfery szkolnictwa wyższego i nauki. Zmiana w tym zakresie ma więc charakter normotwórczy (por. np. T. Grzybowski, *Wpływ zmian prawa na jego wykładnię*, Warszawa 2013, s. 37-46, 99-109, 201-209).

Tym samym rozdzwięk pomiędzy ustawą a opiniowanym rozporządzeniem polega na tym, że:

a) art. 102 ust. 2 pkt 1 lit. a PSWN stanowi samodzielną podstawę prawną do umorzenia części kredytu studenckiego w przypadku wyróżniającego wyniku ukończenia studiów, jednak szczegółowe warunki i tryb takiego umorzenia nie zostały określone w rozporządzeniu – w tym więc zakresie Minister, ograniczając się jedynie do warunków i trybu umorzenia kredytu najlepszym absolwentom, nie zrealizował w pełni ustawowego upoważnienia do wydania rozporządzenia (art. 103 pkt 7 PSWN), gdyż szczegółowe warunki i tryb umorzenia części kredytu studenckiego w przypadku wyróżniającego wyniku ukończenia studiów pozostaną w ogóle nieuregulowane w przepisach prawa,

b) § 11 opiniowanego projektu rozporządzenia określa warunki i tryb umorzenia części kredytu studenckiego na podstawie przesłanki, która nie została przewidziana w ustawowym (i zamkniętym) katalogu przesłanek częściowego umorzenia kredytu studenckiego – w tym zakresie Minister dokonał niedopuszczalnego wykroczenia poza przedmiotowy zakres upoważnienia do wydania rozporządzenia, gdyż wprawdzie określił w rozporządzeniu szczegółowe warunki i tryb umarzania kredytu studenckiego, ale na podstawie innej, nieprzewidzianej w ustawie i stworzonej samodzielnie przez Ministra, przesłanki umorzenia w postaci zakwalifikowania kredytobiorcy do grupy najlepszych absolwentów (choćby jego wynik nie był wyróżniający). W tej części rozporządzenie nie ma więc charakteru wykonawczego, lecz samoistny. Tymczasem funkcją rozporządzenia nie jest uzupełnianie ustawy pojmowane jako samodzielne regulowanie materii ustawowej nieprzekazanej wyraźnie do uregulowania rozporządzeniem. Nie jest dopuszczalne uzupełnianie lub rozbudowywanie w ten sposób przesłanek zrealizowania jakiejś normy prawnej, określonej w ustawie (B. Skwara, *Rozporządzenie jako akt wykonawczy do ustawy w polskim prawie konstytucyjnym*, Warszawa 2010, s. 150-167).

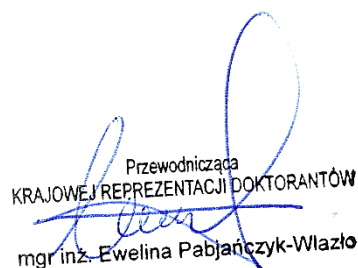
W związku z powyższym Krajowa Reprezentacja Doktorantów nie widzi żadnych możliwości utrzymania omawianego przepisu w zaproponowanym brzmieniu oraz zwraca uwagę, że zmiana dokonana na poziomie ustawowym znacznie ograniczy krąg osób, które mają szansę na umorzenie części kredytu.

Jest to rozwiązanie oczywiście niekorzystne dla studentów i doktorantów, ale zmiana ta obciąża ustawodawcę i nie może być konwalidowana przez Ministra w akcie rangi rozporządzenia.

W § 11 ust. 4 przewidziano także, że sporządzenie i ogłoszenie listy rankingowej najlepszych absolwentów (abstrahując od wskazanych wyżej wątpliwości) w poprzednim roku akademickim następuje w porozumieniu z organem samorządu. Nie jest jasne, z jakiego powodu projektodawca wskazuje, że sporządzenie i ogłoszenie takiej listy ma nastąpić w porozumieniu z organem samorządu doktorantów, skoro w przepisach PSWN przyjęto odmienną koncepcję – różnego rodzaju zasięganie opinii albo uzgadnianie następuje nie z organem samorządu, lecz po prostu z samorządem, a to regulamin samorządu wskaże organy właściwe w poszczególnych sprawach (por. np. art. 23 ust. 5, art. 75 ust. 3, art. 128 ust. 3, art. 205 ust. 3 i por. w tym zakresie z art. 110 ust. 6 PSWN). Akt wykonawczy powinien zachowywać spójność terminologiczną z ustawą, na podstawie której jest wydany, tymczasem terminologia zastosowana w opiniowanym rozporządzeniu właściwa jest nie dla PSWN, lecz dla poprzednio obowiązującej ustawy (por. np. art. 196 ust. 6 w związku z art. 161 ust. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym). Jest to kolejny przykład próby przeniesienia dotychczasowej regulacji (a dokładnie § 21 ust. 4 rozporządzenia MNiSW w sprawie szczegółowych zasad, trybu i kryteriów udzielania, spłacania oraz umarzania pożyczek i kredytów studenckich) do opiniowanego projektu bez uwzględnienia dokonanej zmiany treści przepisów ustawy.

W pozostałym zakresie Krajowa Reprezentacja Doktorantów nie zgłasza uwag do opiniowanego projektu rozporządzenia.

Z wyrazami szacunku

Przewodnicząca
KRAJOWEJ REPREZENTACJI DOKTORANTÓW
mgr inż. Ewelina Pabjańczyk-Wlazło